

ภาวะผู้นำในสถานการณ์วิกฤตของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน
การจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
(COVID-19) ของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพ
การจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7

CRISIS LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING
OPERATIONS OF LEARNING MANAGEMENT DURING COVID-19
PANDEMIC OF SPECIAL EDUCATION CENTERS IN
THE NETWORK FOR EFFICIENCY PROMOTION OF
EDUCATIONAL MANAGEMENT IN REGIONAL
SPECIAL EDUCATION CENTER 7

เสาวลักษณ์ มาพร / Saowaluk Maporn ¹

โยธิน ศรีโสภ / Yothin Srisopa ²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำในสถานการณ์วิกฤตของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษากระบวนการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในสถานการณ์วิกฤตของผู้บริหารสถานศึกษาและ การดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และ 4) สร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำในสถานการณ์วิกฤตของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถทำนาย การดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษา เครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 336 คน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน

¹ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา (Faculty of Humanities and Social Sciences, Chaopraya University), s638004408@cpu.ac.th

² ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา (Faculty of Humanities and Social Sciences, Chaopraya University), sp.yothin@gmail.com

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำในสถานการณ์วิกฤตของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ในภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
2. การดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่า ในภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
3. ภาวะผู้นำในสถานการณ์วิกฤตของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) อยู่ระหว่าง 0.199-0.750
4. สมการพยากรณ์ภาวะผู้นำในสถานการณ์วิกฤตของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถทำนายการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่า มีจำนวน 4 ตัวแปร คือ ด้านความสามารถในการประเมินสถานการณ์ (X_7) ด้านความคิดสร้างสรรค์ (X_5) ด้านทักษะการวางแผน (X_4) ด้านความเสียสละ (X_6) ร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 62.20 สามารถกำหนดสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.309 + .275(X_7) + .137(X_5) + .118(X_4) + .113(X_6)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = .425(Z_7) + .190(Z_5) + .131(Z_4) + .175(Z_6)$$

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำในสถานการณ์วิกฤต, การจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019, ศูนย์การศึกษาพิเศษ

ABSTRACT

The purpose of this research were to: 1) study the crisis leadership level of school administrators; 2) study the level of learning management operations in the Covid-19 pandemic situation; 3) study the relationship between crisis leadership of education administrators and learning management operations in Covid-19 pandemic situation; and 4) create a prediction equation for crisis leadership of education administrators that could predict learning management operations in Covid-19 pandemic situation. The research sample included 336 teachers in special education centers in the Network for Efficiency Promotion of Educational Management in Regional Special Education Center 7, under the Special Education Bureau in the academic year 2023. The research instrument used was a questionnaire. Statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis.

The result found that:

1. Overall and in specific aspects, the crisis leadership of education administrators was at a high level.

2. Overall and in specific aspects, the learning management operations in Covid-19 pandemic situation was found at a high level.

3. The crisis leadership of education administrators had positive relationship with learning management operations in Covid-19 pandemic situation with statistical significance level of .01 with a correlation coefficient (r) between 0.199 - 0.750.

4. In prediction equation of crisis leadership of education administrators that could predict learning management operations in Covid-19 pandemic situation, there are 4 variables, namely, ability to evaluate situations (X_7), creativity (X_5), planning skills (X_4), and sacrifice (X_6). These four variables could predict learning management operations at 62.20 percent. The prediction equation could be formulated in raw scores as follows:

$$\hat{Y} = 1.309 + .275(X_7) + .137(X_5) + .118(X_4) + .113(X_6)$$

The prediction equations in standard scores was:

$$\hat{Z} = .425(Z_7) + .190(Z_5) + .131(Z_4) + .175(Z_6)$$

Keywords: crisis leadership, learning management in Covid-19 pandemic situation, special education center

บทนำ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) หลายประเทศทั่วโลก ได้รับผลกระทบเกิดการติดเชื้อค่อนข้างรุนแรง และเพื่อเป็นการป้องกันและหยุดการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) นี้ ประเทศต่าง ๆ ได้มีมาตรการปิดประเทศ (lockdown) โดยให้ประชาชนหยุดกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการรณรงค์มาตรการด้านสาธารณสุขและเว้นระยะห่างทางสังคม (social distancing) (เก็จนก เอื้อวงศ์ และคณะ, 2564: 1)

กระทรวงศึกษาธิการมีความตระหนักถึงสถานการณ์ดังกล่าว จึงประกาศให้โรงเรียนในสังกัดและในกำกับ เลื่อนการเปิดภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จากวันที่ 17 พฤษภาคม 2564 เป็นวันที่ 14 มิถุนายน 2564 โดยกำหนดมาตรการป้องกันการควบคุมโรคตามระดับพื้นที่สำหรับสถานศึกษา ซึ่งแบ่งเขตพื้นที่ตามระดับความรุนแรงของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) 3 ระดับ ได้แก่ พื้นที่สีแดงเข้ม พื้นที่สีแดง และพื้นที่สีส้ม ทั้งนี้ได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการจัดทำแนวทางการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

(COVID-19) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 สำหรับโรงเรียนในสังกัดให้เหมาะกับข้อจำกัดด้านความปลอดภัย โดย “โรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่สีแดงเข้ม” จะสามารถดำเนินการได้เพียง 4 รูปแบบเท่านั้น ห้ามให้มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบปกติที่โรงเรียน (on site) อย่างเด็ดขาด ตามมติของศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) และในกรณี การจัดการเรียนการสอนด้วยการนำส่งเอกสารที่บ้าน (on hand) ต้องส่งทางไปรษณีย์และ “โรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่สีแดงและสีส้ม” จะสามารถเลือกรูปแบบได้ 5 รูปแบบ ทั้งในรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบปกติที่โรงเรียน (on site) การจัดการเรียนการสอนผ่านระบบโทรทัศน์ (on air) การจัดการเรียนการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (on demand) การจัดการเรียนการสอนแบบถ่ายทอดสด (online) และการจัดการเรียนการสอนด้วยการนำส่งเอกสารที่บ้าน (on hand) ตามความเหมาะสมโดยอาจจัดให้มีการผสมผสานรูปแบบกันได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564: ออนไลน์)

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้สั่งการให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งเตรียมความพร้อมก่อนเปิดภาคเรียนรองรับในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยให้ดำเนินการประเมินตนเองเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเปิดภาคเรียน ฝักระวัง ติดตาม ดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิดปฏิบัติตามแนวทางป้องกันโรคของกระทรวงผ่านระบบ Thai Stop Covid Plus (TSC) ของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 ส่วนใหญ่ได้จัดทำประกาศขอเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนการสอนตามสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งมีงานวิจัยที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาของการดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาทิ เสาวลักษณ์ มาพร และคณะ (2564: 56) ได้ศึกษาสภาพการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุทัยธานี พบว่า ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุทัยธานี จัดการเรียนการสอนในรูปแบบการนำส่งเอกสารที่บ้าน (on hand) เนื่องจากผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ฐานะยากจน ส่วนใหญ่บิดา มารดา นำบุตรหลานไว้กับตา ยาย ปู่ ย่า และไปทำงานต่างถิ่น บ้านไม่มีสัญญาณเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์ หรือมีก็ใช้โทรศัพท์รุ่นธรรมดา ไม่มีโทรศัพท์ที่สามารถเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต สำหรับปัญหาด้านสื่อการสอน ใบงาน ใบความรู้ ยังไม่สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียนและผู้ปกครอง

ภาวะผู้นำน่าจะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างมากต่อการปรับเปลี่ยนขั้นตอนและกระบวนการทำงาน เพื่อให้บรรลุประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จในการบริหารงานด้านต่าง ๆ ผู้บริหารต้องให้ความสนใจต่อบุคลากรในองค์กรทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะผู้นำในภาวะวิกฤต ดังที่ อิตารัตน์ กาญจนวัฒน์ (2563: ออนไลน์) กล่าวว่า ผู้นำต้องมีภาวะวิกฤต คือ ภาวะวิกฤตสามารถเกิดได้อย่างไม่คาดฝัน อย่างการแพร่ระบาดของไวรัสสายพันธุ์ใหม่ COVID-19 ที่กำลังเป็นวิกฤตของหลายองค์กรในขณะนี้ ผู้นำจึงเปรียบเสมือนหัวเรือสำคัญในการกำหนดทิศทาง การตัดสินใจต่าง ๆ เพื่อประคับประคององค์กรให้ผ่านพ้นวิกฤต

ปัจจัยที่ส่งผลให้ดำเนินงานจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของศูนย์การศึกษาพิเศษในสังกัดของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำในสถานการณ์วิกฤต ดังที่ พัทธินันท์ ศิริสุข และเสวียน เจนเขว่า (2564: 340) ได้ศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาเสาหลักสู่ความสำเร็จของโรงเรียนในสถานการณ์ฐานชีวิตใหม่ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาทุกสังกัดต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการเรียนการสอนภายใต้สภาวะการณ์ความเป็นปกติใหม่หรือเป็นฐานชีวิตใหม่ (new normal) ในการจัดการศึกษาเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้มีบทบาทในการเป็นผู้นำเพื่อให้โรงเรียนประสบความสำเร็จโดยต้องมุ่งเน้นคุณภาพทางวิชาการหรือคุณภาพการจัดการเรียนการสอน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาภาวะผู้นำในสถานการณ์วิกฤตของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 ว่ามีความสัมพันธ์และส่งผลต่อการดำเนินงานจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือไม่ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำในสถานการณ์วิกฤตของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7
2. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในสถานการณ์วิกฤตของผู้บริหารสถานศึกษาและ การดำเนินงานจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำในสถานการณ์วิกฤตของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถทำนาย การดำเนินงานจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครู ที่ปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 จำนวนทั้งสิ้น 373 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู ในศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 336 คน ได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970: 607-610 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2556: 43) ซึ่งกำหนดไว้จำนวน 191 คน แต่เพื่อความเชื่อมั่นได้ข้อมูลในการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผู้วิจัยจึงใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 90 ของประชากร จึงได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 336 คน

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ ภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่

- 1) ด้านทักษะการสร้างความร่วมมือ
- 2) ด้านทักษะการตัดสินใจ
- 3) ด้านทักษะการสื่อสาร
- 4) ด้านทักษะการวางแผน
- 5) ด้านความคิดสร้างสรรค์
- 6) ด้านความเสียสละ
- 7) ด้านความสามารถในการประเมินสถานการณ์

2.2 ตัวแปรตาม คือ การดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบปกติที่โรงเรียน (on site)
- 2) ด้านการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบโทรทัศน์ (on air)
- 3) ด้านการจัดการเรียนการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (on demand)
- 4) ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบถ่ายทอดสด (online)
- 5) ด้านการจัดการเรียนการสอนด้วยการนำส่งเอกสารที่บ้าน (on hand)

วิธีดำเนินการ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 1 ฉบับ ครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ สอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 1) เพศ 2) อายุ 3) ประสบการณ์ทำงาน และ 4) ระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามตามแบบมาตราส่วนประมาณค่าของ Likert เกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำในสถานการณ์วิกฤตของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 ที่กำหนด 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านทักษะการสร้างความร่วมมือ 2) ด้านทักษะการตัดสินใจ 3) ด้านทักษะการสื่อสาร 4) ด้านทักษะการวางแผน 5) ด้านความคิดสร้างสรรค์ 6) ด้านความเสียสละ และ 7) ด้านความสามารถในการประเมินสถานการณ์

ตอนที่ 3 แบบสอบถามตามแบบมาตราส่วนประมาณค่าของ Likert เกี่ยวกับระดับการดำเนินการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 ที่กำหนด 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบปกติที่โรงเรียน (on site) 2) ด้านการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบโทรทัศน์ (on air) 3) ด้านการจัดการเรียนการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (on demand) 4) ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบถ่ายทอดสด (online) 5) ด้านการจัดการเรียนการสอนด้วยการนำส่งเอกสารที่บ้าน (on hand)

การหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามทั้งความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และสำนวนภาษา ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objectives Congruence: IOC) โดยแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นตัวแปรอิสระ อยู่ในระดับ 0.954 ตัวแปรตาม อยู่ในระดับ 0.980 และรวมทั้งฉบับอยู่ที่ระดับ 0.985

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดทำตามลำดับดังนี้

2.1 ประสานงานกับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา เพื่อขอหนังสือถึงผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยแล้วจัดส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาที่ได้กำหนดให้

เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ตามสัดส่วนที่กำหนดขึ้น โดยผู้วิจัยลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลเอง และจัดส่งทางไปรษณีย์ในกรณีที่ผู้วิจัยไม่สามารถไปได้ด้วยตนเอง

2.2 นำแบบสอบถามและหนังสือขอความอนุเคราะห์ จำนวน 336 ฉบับ ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ใช้เวลาประมาณ 2 สัปดาห์ เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามและจัดส่งคืนกลับมาหรือผู้วิจัยไปรับด้วยตนเอง

2.3 ตรวจสอบจำนวนและความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 336 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 100 และเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ที่สุดเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ประสบการณ์ทำงานและระดับการศึกษา วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage)

3.2 วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำในสถานการณ์วิกฤตของผู้บริหารสถานศึกษา และวิเคราะห์ระดับการดำเนินการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) โดยมีเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556: 121)

4.51-5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.3 การทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยพิจารณาสถิติอ้างอิงตามสมมติฐานดังนี้

3.3.1 หาความสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัย โดยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) โดยการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้ แล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2544: 316)

สูงกว่า .90 หมายถึง มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงมาก

0.71-0.90 หมายถึง มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง

0.30-0.70 หมายถึง มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง

ต่ำกว่า 0.30 หมายถึง มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ

0 หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์กัน

3.3.2 หาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression analysis) (วินัย รังสินันท์, 2563: 176)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามหัวข้อ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำในสถานการณ์วิกฤตของผู้บริหารสถานศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับภาวะผู้นำในสถานการณ์วิกฤตของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

(n = 336)

ภาวะผู้นำในสถานการณ์วิกฤตของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านทักษะการสร้างความร่วมมือ	3.94	0.51	มาก
2. ด้านทักษะการตัดสินใจ	4.17	0.42	มาก
3. ด้านทักษะการสื่อสาร	4.38	0.30	มาก
4. ด้านทักษะการวางแผน	4.03	0.53	มาก
5. ด้านความคิดสร้างสรรค์	3.90	0.67	มาก
6. ด้านความเสียสละ	3.96	0.74	มาก
7. ด้านความสามารถในการประเมินสถานการณ์	4.00	0.74	มาก
รวม	4.05	0.40	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำในสถานการณ์วิกฤตของผู้บริหารสถานศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 โดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านทักษะการสื่อสาร มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$) รองลงมา คือ ด้านทักษะการตัดสินใจ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$)

2. การดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยภาพรวมและรายด้าน

(n = 336)

การดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของศูนย์การศึกษาพิเศษ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบปกติที่โรงเรียน (on site)	3.92	0.68	มาก
2. ด้านการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบโทรทัศน์ (on air)	3.71	0.54	มาก
3. ด้านการจัดการเรียนการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (on demand)	3.93	0.63	มาก
4. ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบถ่ายทอดสด (online)	3.83	0.61	มาก
5. ด้านการจัดการเรียนการสอนด้วยการนำส่งเอกสารที่บ้าน (on hand)	3.96	0.65	มาก
ภาพรวม	3.87	0.48	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 โดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนด้วยการนำส่งเอกสารที่บ้าน (on hand) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$) รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (on demand) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบโทรทัศน์ (on air) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$)

3. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในสถานการณ์วิกฤตของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในสถานการณ์วิกฤตของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	Y _{tot}
X ₁	1							
X ₂	.378**	1						
X ₃	.331**	.349**	1					
X ₄	.353**	.346**	.468**	1				
X ₅	.247**	.434**	.225**	.370**	1			
X ₆	.271**	.420**	.198**	.300**	.726**	1		
X ₇	.265**	.434**	.177**	.339**	.706**	.837**	1	
Y _{tot}	.269**	.430**	.199**	.398**	.666**	.710**	.750**	1

**p < .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในสถานการณ์วิกฤตของผู้บริหารสถานศึกษาทุกด้าน ประกอบด้วย ด้านทักษะการสร้างความร่วมมือ (X₁) ด้านทักษะการตัดสินใจ (X₂) ด้านทักษะการสื่อสาร (X₃) ด้านทักษะการวางแผน (X₄) ด้านความคิดสร้างสรรค์ (X₅) ด้านความเสียสละ (X₆) และด้านความสามารถในการประเมินสถานการณ์ (X₇) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในระดับต่ำ-สูง (0.177-0.837) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. สมการพยากรณ์ภาวะผู้นำในสถานการณ์วิกฤตของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถทำนายการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 แสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำในสถานการณ์วิกฤตของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของศูนย์การศึกษาพิเศษกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7

ภาวะผู้นำในสถานการณ์วิกฤตของผู้บริหารสถานศึกษา	B	Beta	t	p
Constant	1.309		9.550**	0.000
ด้านความสามารถในการประเมินสถานการณ์ (X_7)	0.275	0.425	6.591**	0.000
ด้านความคิดสร้างสรรค์ (X_5)	0.137	0.190	3.661**	0.000
ด้านทักษะการวางแผน (X_4)	0.118	0.131	3.563**	0.000
ด้านความเสียสละ (X_6)	0.113	0.175	2.652**	0.008
Constant = 1.309 R = 0.788 R Square = 0.622 Adjusted R Square = 0.617 Durbin-Watson = 1.813 Tolerance = 0.275-0.850 VIF = 1.177-3.809 F = 135.908**				

**p < .01

จากตารางที่ 4 พบว่า มีตัวแปรอิสระจำนวน 4 ตัวแปร คือ ด้านความสามารถในการประเมินสถานการณ์ (X_7) ด้านความคิดสร้างสรรค์ (X_5) ด้านทักษะการวางแผน (X_4) ด้านความเสียสละ (X_6) ร่วมกันทำนายการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของศูนย์การศึกษาพิเศษกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งตัวแปรทั้ง 4 ตัวแปร สามารถอธิบายการผันแปรของการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของศูนย์การศึกษาพิเศษกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 ได้ร้อยละ 62.20 (R Square = 0.622) ค่า Tolerance อยู่ระหว่าง 0.275-0.850 ค่า VIF อยู่ระหว่าง 1.177-3.809 และค่า Durbin-Watson 1.813 มีค่าอยู่ในเกณฑ์ที่เชื่อถือได้ สามารถกำหนดสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.309 + .275(X_7) + .137(X_5) + .118(X_4) + .113(X_6)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = .425(Z_7) + .190(Z_5) + .131(Z_4) + .175(Z_6)$$

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยข้างต้นสามารถนำอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำในสถานการณ์วิกฤตของผู้บริหารสถานศึกษา ของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 พบว่า ในภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านทักษะการสื่อสาร มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านทักษะการตัดสินใจ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และด้านที่มี

ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากทักษะการสื่อสารเป็นคุณลักษณะพิเศษที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการใช้กระบวนการในการถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ประสบการณ์ได้อย่างดีของผู้บริหาร ตลอดจนมีความชัดเจนในคำสั่งมอบหมายงาน ให้ความสำคัญต่อความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของธิดารัตน์ กาญจนวัฒน์ (2563: ออนไลน์) ได้กล่าวว่า สิ่งสำคัญที่สุดของผู้นำต้องมีในภาวะวิกฤต คือ ทักษะการสื่อสารในภาวะวิกฤต ในภาวะวิกฤตเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงอาจไม่สำคัญเท่าความคิดและการรับรู้ของคนที่มีต่อวิกฤตนั้น การสื่อสารในภาวะวิกฤตจึงควรมีการวางแผนอย่างรอบคอบ ผู้นำต้องเข้าใจว่าผู้รับสารมีทัศนคติ มีความรู้สึกอย่างไร คาดหวังอะไร ก่อนจะทำการสื่อสาร โดยผู้นำต้องสามารถสื่อสารให้ผู้รับสารรับทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและชี้แจงวิธีรับมือได้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของจันจิรา น้ำข้าว (2562: 113-114) เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 พบว่า ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนด้วยการนำเสนอเอกสารที่บ้าน (on hand) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (on demand) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบโทรทัศน์ (on air) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากนักเรียนพิการเป็นบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนแต่ละบุคคลจะสอดคล้องกับศักยภาพและความพิการของนักเรียนแต่ละคน ซึ่งจะเน้นการปฏิบัติการจัดทำ กระตุ้นเตือน สอนซ้ำ ย้ำ ทวน ดังนั้นจึงทำให้การจัดการเรียนการสอนด้วยการนำเสนอเอกสารที่บ้าน (on hand) ได้รับความนิยมมากที่สุด ในศูนย์การศึกษาพิเศษ ซึ่งศูนย์การศึกษาพิเศษมีการจัดทำปฏิทินการเยี่ยมบ้านนักเรียนและผู้ปกครอง พร้อมทั้งกำหนดวิธีการที่หลากหลายและเหมาะสม เพื่อให้สามารถสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนและผู้ปกครองรับ ส่งแฟ้มงานนักเรียนและสื่อสารกับครูตามที่ได้นัดหมาย และผู้ปกครองให้คำปรึกษาแก่นักเรียน การจัดทำเอกสาร ใบงาน ตามแฟ้มงานที่ครูมอบหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของเก็จกนก เอื้อวงศ์ และคณะ (2564: 18) เรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ใช้ในสถานการณ์โควิด-19 ในช่วงก่อนเปิดภาคเรียน มี 3 รูปแบบ คือ การเยี่ยมบ้าน มีเอกสาร ใบงาน และให้คำแนะนำ (on hand) การจัดการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ (online) และการจัดการเรียนรู้ผ่านโทรศัพท์ (on air) ซึ่งส่วนใหญ่ใช้การเยี่ยมบ้านเป็นหลัก โดยผสมผสานกับรูปแบบอื่น ๆ เช่น รูปแบบการเยี่ยมบ้านกับการจัดการเรียนรู้ผ่านโทรศัพท์ การเยี่ยมบ้านกับการจัดการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัย

ของธีร ภวังคนันท์ (2564: 25) เรื่อง การบริหารการศึกษาในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ พบว่า แนวทางของการจัดการเรียนการสอนในฐานวิถีชีวิตใหม่ครูควรหาวิธีการสอนที่ออกแบบให้ตรงตามจิตการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน และบทบาทที่เปลี่ยนไปของการประเมินผลให้เหมาะสมกับสถานการณ์เพื่อสะท้อนผลการเรียนนำไปพัฒนาการเรียนการสอน 3 แบบ คือ 1) เรียนปกติภายในโรงเรียน 2) เรียนผ่านระบบทางไกล (on air) 3) เรียนผ่านระบบออนไลน์ ให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ใหม่ในฐานวิถีชีวิตใหม่ คือ 1) จากพื้นที่สาธารณะสู่พื้นที่ส่วนบุคคล 2) วิธีการสอนที่ออกแบบให้ตรงตามจิตการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน และ 3) บทบาทที่เปลี่ยนไปของการประเมินผล

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในสถานการณ์วิกฤตของผู้บริหารสถานศึกษากับสภาพการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 พบว่า ตัวแปรอิสระทุกตัว ได้แก่ ด้านทักษะการสร้างความร่วมมือ (X_1) ด้านทักษะการตัดสินใจ (X_2) ด้านทักษะการสื่อสาร (X_3) ด้านทักษะการวางแผน (X_4) ด้านความคิดสร้างสรรค์ (X_5) ด้านความเสียสละ (X_6) และด้านความสามารถในการประเมินสถานการณ์ (X_7) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านความสามารถในการประเมินสถานการณ์ (X_7) รองลงมา คือ ด้านความเสียสละ (X_6) ด้านความคิดสร้างสรรค์ (X_5) ด้านทักษะการตัดสินใจ (X_2) ด้านทักษะการวางแผน (X_4) ด้านทักษะการสร้างความร่วมมือ (X_1) และด้านทักษะการสื่อสาร (X_3) ตามลำดับ โดยด้านความสามารถในการประเมินสถานการณ์ (X_7) ด้านความเสียสละ (X_6) มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อยู่ในระดับสูง ด้านความคิดสร้างสรรค์ (X_5) และด้านทักษะการตัดสินใจ (X_2) และด้านทักษะการวางแผน (X_4) มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านทักษะการสร้างความร่วมมือ (X_1) และด้านทักษะการสื่อสาร (X_3) มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อยู่ในระดับต่ำ เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 คาดการณ์สถานการณ์และแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ นำแนวคิดทฤษฎีและประสบการณ์มาปรับใช้เข้ากับสถานการณ์อย่างเหมาะสม ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถหาทางแก้ไขปัญหาได้อย่างหลากหลาย เพื่อลดความสูญเสียจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ผู้บริหารสถานศึกษาสำรวจผลกระทบของบุคลากร และนักเรียนที่ได้รับจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และสามารถวิเคราะห์ข้อมูลจากพฤติกรรมเสี่ยงของบุคลากรและนักเรียนเพื่อนำมาประเมินสถานการณ์โควิดและแก้ไขปัญหาได้ถูกต้อง

ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดพัชราภรณ์ ดวงชื่น (2563: 783) กล่าวว่า การบริหารจัดการศึกษาในการเตรียมรับความปกติใหม่ (new normal) ที่จะเกิดขึ้นหลังวิกฤตโควิด-19 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องบริหารจัดการศึกษาภายใต้รูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างใหม่ที่แตกต่างจากอดีต อันเนื่องจากมีบางสิ่งมากระทบจนแบบแผนและแนวทางปฏิบัติที่คนในสังคมคุ้นเคยอย่างเป็นปกติและเคยคาดหมายล่วงหน้าได้ต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ สอดคล้องกับงานวิจัยของทัศนีย์ อุทัยแสน (2564: 120) เรื่อง ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนาโควิด-19 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบจำแนกตามสถานภาพ พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบจำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ผลการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 พบว่า ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาจำนวนทั้งหมด 28 ค่า ทั้ง 28 ค่า มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) อยู่ระหว่าง .013-73

4. ผลการสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำในสถานการณ์วิกฤตของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถทำนายการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 พบว่า มีตัวแปรอิสระจำนวน 4 ตัวแปร คือ ด้านความสามารถในการประเมินสถานการณ์ (X_7) ด้านความคิดสร้างสรรค์ (X_5) ด้านทักษะการวางแผน (X_4) ด้านความเสียสละ (X_6) ร่วมกันทำนายการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของศูนย์การศึกษาพิเศษกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งตัวแปรทั้ง 4 ตัวแปรสามารถอธิบายการผันแปรของการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 ได้ร้อยละ 62.20 ($R^2 = .622$) จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าหากจะให้การดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 จะประสบความสำเร็จจะต้องให้ความสำคัญและพัฒนาเกี่ยวกับด้านความสามารถในการประเมินสถานการณ์ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านทักษะการวางแผน และด้านความเสียสละ สอดคล้องกับงานวิจัยของทัศนีย์ อุทัยแสน (2564: 122) เรื่อง ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนาโควิด-19 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ตัวแปรปัจจัยการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 มี 5 ตัวแปร

ได้แก่ ด้านครู ด้านสื่อและเทคโนโลยี ด้านงบประมาณ ด้านผู้มีส่วนได้เสีย และด้านผู้บริหารโดยร่วมกัน พยากรณ์ได้ร้อยละ 65

สำหรับตัวแปรด้านทักษะการสร้างความร่วมมือ (X_1) ด้านทักษะการตัดสินใจ (X_2) และด้านทักษะ การสื่อสาร (X_3) ไม่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้ อาจเพราะว่าเมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างภาวะผู้นำในสถานการณ์วิกฤตของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่า มีความสัมพันธ์ในทางบวก อยู่ในระดับต่ำ ถึง ระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

จากการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ ดังนี้

1.1 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาวะผู้นำในสถานการณ์ วิกฤตของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความคิดสร้างสรรค์ให้กับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า ระดับภาวะผู้นำในสถานการณ์วิกฤตของผู้บริหารสถานศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 ด้านที่มีระดับ การปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์

1.2 ศูนย์การศึกษาพิเศษควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการเรียน การสอนผ่านระบบโทรทัศน์ (on air) เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนดังกล่าว เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า ระดับการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบโทรทัศน์ (on air)

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 ควรศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำแบบอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของศูนย์การศึกษาพิเศษกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพ การจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7

2.2 ควรศึกษาตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของศูนย์การศึกษาพิเศษกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพ การจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 ต่ำสุด เพื่อหาคำตอบไปสู่การพัฒนาต่อไป

สรุป

จากผลการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำในสถานการณ์วิกฤตของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 สรุปได้ว่า ความสามารถในการประเมินสถานการณ์ ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการวางแผน และความเสียสละสามารถร่วมกันพยากรณ์การดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในขณะที่ทักษะการสร้างความร่วมมือ ทักษะการตัดสินใจ และทักษะการสื่อสาร ไม่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

เอกสารอ้างอิง

- เก็จกนก เอื้อวงศ์ และคณะ. (2564). รายงานวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- จันจิรา น้ำข้าว. (2562). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2544). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ: เทพเนรมิตการพิมพ์.
- ทัศนีย์ อุทัยแสน. (2564). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาโควิด-19 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการพัฒนาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนครพนม.
- ธิดารัตน์ กาญจนวัฒน์. (2563). 5 ทักษะผู้นำต้องมีในภาวะวิกฤติ. ค้นเมื่อ 4 มกราคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/p2qEG>
- ธีร์ ภวังคนันท์. (2564). การบริหารการศึกษาในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่. วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์, 2 (2), 25-32.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พัชรภรณ์ ดวงชื่น. (2563). การบริหารจัดการศึกษาับความปกติใหม่หลังวิกฤตโควิด-19. วารสารศิลปการจัดการ, 4 (3), 783-795.

พัชรินทร์ ศิริสุข และเสวียน เจนเขว่า. (2564). ผู้บริหารสถานศึกษาเสาหลักสู่ความสำเร็จของโรงเรียน
ในสถานการณ์ฐานชีวิตใหม่. *Panyapiwa Journal*, 13 (2), 340-353.

วินัย รังสินนท์. (2563). สถิติและการวิจัยทางสังคมศาสตร์. นครสวรรค์: อ่างวน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). แนวทางการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์
การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564.
ค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2564, จาก <https://citly.me/Hr0p1>

เสาวลักษณ์ มาพร และคณะ. (2564). การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์
การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สำหรับเด็กที่มีความต้องการ
จำเป็นพิเศษ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุทัยธานี. อุทัยธานี: ศูนย์การศึกษาพิเศษ
ประจำจังหวัดอุทัยธานี.